Evaluatie van en door Heppie (t)Huis

Inhoudsopgave

1. Aanleiding pilot Heppie (t)Huis
2. Oprichting Heppie (t)Huis
3. Bouwstenen Heppie (t)Huis

    3.1 Klimaat van aandacht

    3.2 Investering in ouders

    3.3 investering in sociaal kapitaal en het sociale leven van kinderen

    3.4 zo thuis en normaal mogelijk

    3.5 Stabiliteit en continuïteit van thuisomgeving

    3.6 Stabiliteit van (professioneel) opvoeders

    3.7 Tijd voor oprechte aandacht en goede zorg

4. Team van Heppie (t)Huis
5. Therapeutische impact
6. Positieve invloed op therapie
7. Positieve invloed op ouders
8. Gevolgen van Heppie (t)Huis

    8.1 Gevolgen voor kind en gezin

    8.2 Gevolgen voor professionals

        8.2.1. leerervaringen ten aanzien van het team

        8.2.2. leerervaringen ten aanzien van geplaatste kinderen

    8.3 Gevolgen voor de maatschappij

        8.3.1 Financieringsaspecten

        8.3.2 Verblijfsduur

9. Wetenschappelijk onderzoek naar Heppie (t)Huis

    9.1 Promotieonderzoek Heppie (t)Huis

    10 referenties

1. Aanleiding pilot Heppie (t)Huis

In 2020 telde Nederland 42.470 kinderen die om diverse redenen niet thuis kunnen wonen (NJI, 2020). Zij wonen in hun eigen netwerk, in een pleeggezin, gezinshuis, op een behandelgroep of leefgroep. Uit onderzoek van Het Vergeten Kind (2022) blijkt dat 75% van de kinderen in de residentiële jeugdzorg gemiddeld vier keer verhuizen. Ook geeft onderzoek van Het Vergeten Kind aan dat er te weinig wordt afgestemd met ouders (2021) en er teveel wordt gewisseld van hulpverleners (2020). Commissie De Winter (2019) heeft zelfs aangetoond dat er niet zelden geweld heeft plaatsgevonden in de residentiële jeugdzorg. Dit terwijl kinderen die uit huis zijn geplaatst, al tot de kwetsbare groep kinderen horen. De extra wisselingen van woonplek of hulpverlener en uiteraard ook de ervaringen met geweld maken hen nog kwetsbaarder. Dit vanwege de negatieve invloed van deze stresserende en mogelijk traumatiserende gebeurtenissen op hun emotie- en probleemhantering, sociale vaardigheden, het vertrouwen in anderen en zichzelf, hun schoolloopbaan, carrière, sociaaleconomische-status, psychische en lichamelijke gezondheid in de volwassenheid en zelfs levensverwachting (Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S., 1998). Het zelfbeeld, beeld van de ander en dat van de wereld wordt steeds negatiever en resulteert veelal in een disfunctionele emotie- en probleemhantering en vervolgens tot zorgwekkende psychische klachten en scheefgroei in de persoonlijkheidsontwikkeling. Meerdere behandeltrajecten in de GGZ en verminderd presteren op school, een achterstand op de arbeidsmarkt en lagere SES zijn een bijna niet te vermijden gevolg. Ook stijgt de kans op een lichamelijk ernstige, levensbedreigende aandoening exponentieel bij drie of meer ervaren trauma's in de kindertijd (Felitti et al., 1998). Tenslotte blijkt de intergenerationele impact van trauma's in de kindertijd evident (Jawaid, A., Roszkowski, M., & Mansuy, I. M., 2018).

Het belang van een goed alternatief voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen is dus groot, voor de kinderen zelf, hun gezin en omgeving, de maatschappij en de generatie(s) die volgen.

2. Oprichting Heppie (t)Huis

Vanuit het belang van een goed alternatief voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen, is Heppie (t)Huis opgericht. De voorbereiding heeft… in beslag genomen en bestond uit…? Na deze gedegen voorbereiding heeft Heppie (t)Huis op 5 april 2019 haar deuren geopend. Het huis biedt een innovatieve thuisomgeving voor kinderen uit de gemeente Geldrop-Mierlo die (tijdelijk) om verschillende redenen niet meer thuis kunnen wonen. De manier waarop het wonen bij Heppie (t)Huis is ingericht en georganiseerd is gebaseerd op een aantal bouwstenen, die hierna worden toegelicht. Middels deze bouwstenen wordt de kans dat kinderen opnieuw negatieve ervaringen opdoen verkleind. Tegelijkertijd wordt ervoor gezorgd dat kinderen en hun gezinnen positieve en corrigerende ervaringen opdoen. Hierdoor wordt de ontwikkeling van de kinderen en hun gezinnen geoptimaliseerd, wat ook een positieve invloed heeft op de omgeving en de maatschappij.

3. Bouwstenen Heppie (t)Huis

De volgende bouwstenen van Heppie (t)Huis worden verondersteld bij te dragen aan het verschil (Sinzer Grant Thornton, 2020):

3.1 Klimaat van Aandacht

Het Klimaat van Aandacht is het fundament van de inrichting en organisatie van Heppie (t)Huis. Er is goed nagedacht over hoe het huis gebouwd en ingericht is, tot aan de kleine details, om de kinderen een gevoel van thuis, welkom zijn en de moeite waard zijn, te geven. En zodat de (professioneel) opvoeders hun werk goed en prettig uit kunnen voeren. Het Klimaat van Aandacht vormt ook het fundament van de pedagogische aanpak; het opvoeden van de kinderen en het benaderen van de ouders. Er wordt gereageerd op wat het gedrag veroorzaakt en wat er nodig is om tot rust te komen, in plaats van op het gedrag zelf. Liefdevolle aandacht en het stellen van duidelijke grenzen zijn hier voorbeelden van. Het gedrag is namelijk vaak een uiting van wat een kind allemaal meegemaakt heeft, in plaats van wat een kind daadwerkelijk nodig heeft.

3.2 Investering in ouders

Er wordt veel tijd en aandacht geïnvesteerd aan een toekomstige plaatsing voorafgaand aan de plaatsing, zodat kinderen, ouders en belangrijke anderen achter de plaatsing kunnen staan en nieuwe breuken in de woonsituatie zoveel mogelijk voorkomen worden. De kinderen krijgen hiermee ook emotionele toestemming van hun ouders en daardoor ruimte en mandaat om zich te hechten aan de (professioneel) opvoeders en de zo belangrijke corrigerende ervaringen in contact met hen aan te gaan. Tevens wordt er tijdens de gehele plaatsing intensief contact met ouders en belangrijke anderen onderhouden en wordt er zowel door (professioneel) opvoeders als de betrokken systeemspecialist en behandelcoördinator tijd en aandacht besteed aan de opvoedvaardigheden van en relatie met ouders en belangrijke anderen.

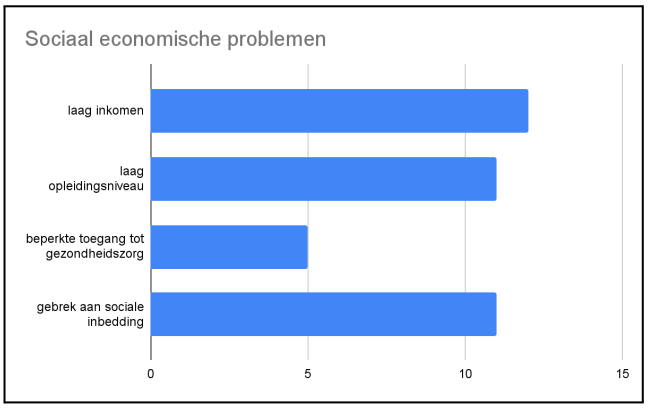

3.3 Investering in sociaal kapitaal en het sociale leven van kinderen

De kinderen die bij Heppie (t)Huis komen wonen, komen, op een uitzondering na, uit de gemeente Geldrop- Mierlo. Ouders, broers en zussen, vrienden, sport en school zijn allemaal in de buurt en contacten en maatschappelijk belangrijke rollen kunnen gecontinueerd worden, in plaats van dat ze doorbroken of afgenomen worden bij een plaatsing buiten de eigen gemeente. Er wordt veel geïnvesteerd in het netwerk van een kind en daarmee het zo normaal mogelijk laten opgroeien van de kinderen bij Heppie (t)Huis; ze wonen al niet meer thuis. Het volgen van onderwijs, sport en hobby's zo normaal laten verlopen is van groot belang.

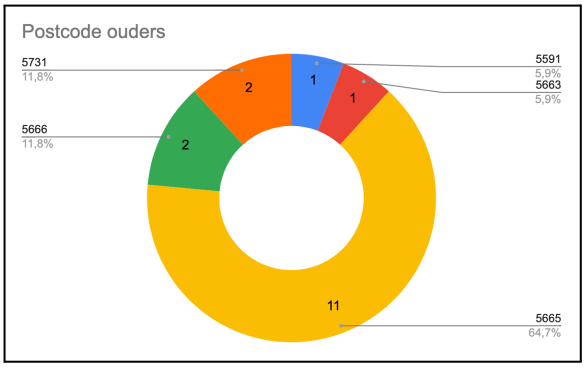

3.4 Zo thuis en normaal mogelijk

Heppie (t) is zo normaal en huiselijk mogelijk ingericht en onttrekt zich aan richtlijnen die voor 'instellingen' gelden, maar afbreuk doen aan het gevoel van huiselijkheid. Kinderen richten hun eigen kamer in en deze spullen blijven ook van hen. Een relatief 'kleine' interventie met een groots effect. Het netwerk wordt namelijk ingezet om de kamer mooi en fijn te maken. Dit straalt uit dat de kinderen er mogen zijn en blijven. De kans op het ervaren van afwijzing wordt hiermee kleiner. Ouders en belangrijke anderen, broers, zussen, vriendjes en vriendinnen kunnen uiteraard op bezoek komen en blijven logeren. Er is een hond waar de kinderen mee kunnen knuffelen wanneer ze daar behoeften aan hebben. Tot in de kleinste details is nagedacht over wat alle kinderen, zeker ook de kinderen bij Heppie (t)Huis nodig hebben om gezond groot te worden.

3.5 Stabiliteit en continuïteit van thuisomgeving

Kinderen kunnen zo lang bij Heppie (t)Huis blijven wonen als nodig is voor het optimaliseren van hun ontwikkeling, eventueel totdat de kinderen 23 zijn. Ook dit straalt uit dat de kinderen er mogen zijn en blijven en het faciliteert het aangaan van ervaringen in contact met de (professioneel) opvoeders, die corrigerend zijn voor hun eigen negatieve hechtingsrelaties.

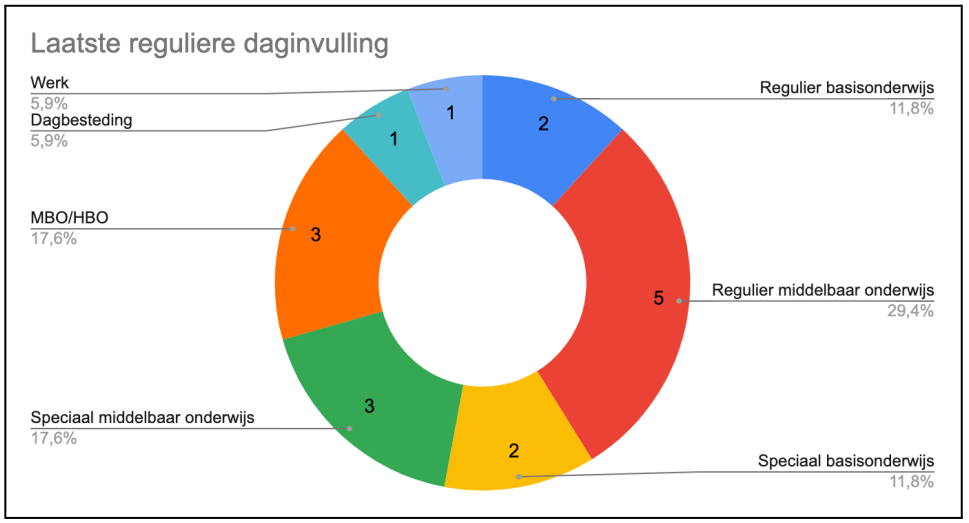

3.6 Continuiteit van (professioneel) opvoeders

Er wordt geïnvesteerd in een stabiel team van (professioneel) opvoeders, zonder invallers, waardoor de kinderen alle opvoeders echt kennen. Deze opvoeders gaan oprechte relaties aan met de kinderen en hun ouders waarbij de focus ligt op het reguleren van emoties, het op een constructieve wijze aangaan van probleemsituaties en het herstellen van relaties.

3.7 Tijd voor oprechte aandacht en goede zorg

Er zijn 3 opvoeders beschikbaar voor de 8 kinderen die bij Heppie (t)Huis wonen, waardoor er ruimte en tijd is voor echte aandacht, plezier en ook het aangaan van ingewikkelde situaties en het betrekken van ouders en voor kinderen belangrijke anderen, zoals school of een sportleraar.

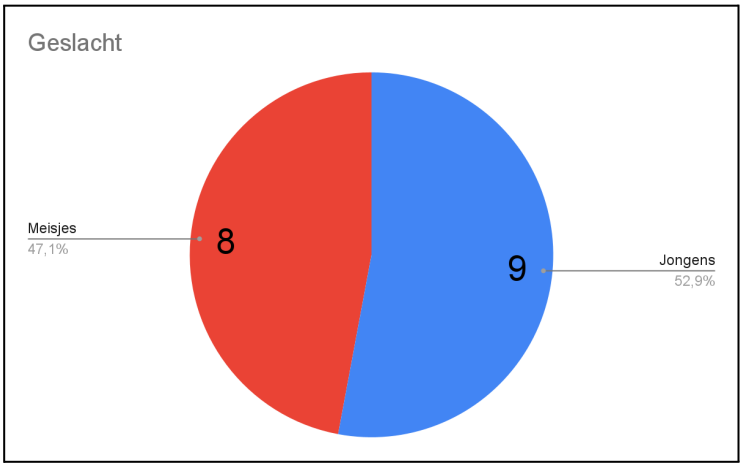

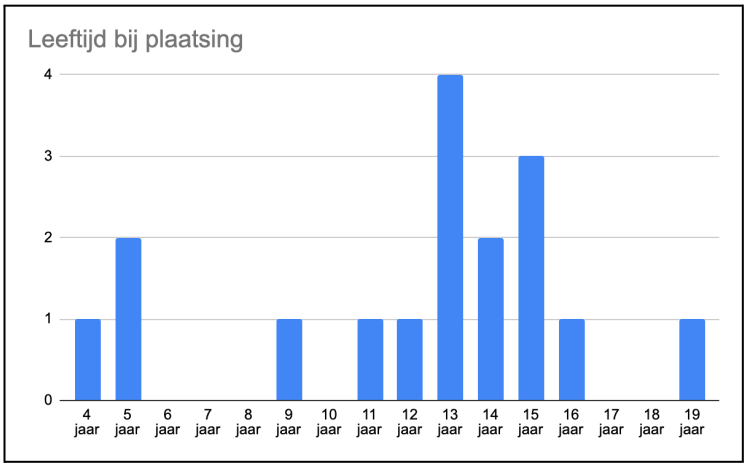

4. Team van Heppie (t)Huis

Het team van Heppie (t)Huis bestaat uit:

- 10 professioneel opvoeders, waarvan twee woonachtig in een appartement wat deel uitmaakt van het Heppie (t)Huis.
- een orthopedagoog werkzaam in functie van behandelcoordinator,
- een systeemtherapeutisch werker in functie van systeemspecialist,
- een Orthopedagoog Generalist in functie van teamcoach
- sinds het najaar van 2022 een klinisch psycholoog Kind & Jeugd in functie van inhoudelijk directeur.

5. Therapeutische impact

Heppie (t) Huis is als een thuis voor de kinderen en geen plek waar behandeling plaatsvindt.. Echter hetgeen hierboven beschreven staat, resulteert in wonen met een therapeutische impact; de bovengenoemde bouwstenen van Heppie (t)Huis zijn van zo'n positieve waarde dat ze corrigerend zijn voor het zelfbeeld, het vertrouwen in anderen en de wereld. De emotie- en probleemhantering verbeteren, wat de persoonlijkheidsontwikkeling van de kinderen ten goede komt. Dit voorkomt het risico op het ontwikkelen van psychologische en psychiatrische problemen en verkleint de kans op lichamelijk disfunctioneren als gevolg van overmatige stress.

6. Positieve invloed op therapie

Door de stabiele basis en vertrouwensband met professioneel opvoeders zal therapiem wanneer deze aangewezen is, sneller effect hebben en het effect zal groter en duurzamer zijn. De (professioneel) opvoeders kunnen daarbij ook een actieve rol in de transfer van de therapie in de thuissituatie vervullen.

7. Positieve invloed op ouders

Het positieve effect op het stressniveau en de emotie- en probleemhantering is niet alleen van toepassing op de kinderen die bij Heppie (t)Huis wonen, maar ook op hun ouders en verdere familie. Zij kunnen namelijk in de ouderpositie en in de nabijheid van hun kind blijven en de ontwikkeling van hun kind wordt beter geborgd.

Sam was 15 jaar oud toen hij vanuit een behandelgroep bij Heppie (t)Huis kwam wonen. Sam had in zijn jonge leven al veel meegemaakt en van kleins af aan op verschillende groepen gewoond.

Moeder wilde Sam graag thuis hebben, maar ze door eigen problematiek helaas niet de veiligheid bieden die een kind nodig heeft. Vader van Sam was al langere tijd uit beeld.

Sam had in zijn jonge leven vooral geleerd om te overleven en voor zichzelf te zorgen. Sam had weinig vertrouwen in de ander en in de wereld. Hij had geleerd dat als hij iets voor elkaar wilde krijgen, hij hier zelf voor moest vechten. Sam kwam regelmatig met de politie in aanraking en op school was zijn gedrag moeilijk te hanteren.

Ook zijn moeder was zeer huiverig voor hulpverlening geworden. Door tijd, luisteren en volhouden ging de deur letterlijk en figuurlijk steeds een beetje meer open, waardoor ze naar haar zoon kon uitstralen dat het oke was om bij Heppie (t)Huis te zijn.

Vanuit Heppie (t) is er aanhoudend geïnvesteerd in een relatie met vader. Hierdoor is vader langzaam een rol kunnen gaan spelen in het leven van zijn zoon,

Bij Heppie (t)Huis zagen we een krachtige, intelligente jongen die vooral alles zelf wilde doen. Sam reikte nauwelijks nog uit, hij wilde vooral normaal zijn en met rust gelaten worden. In de groepsdynamiek zagen we dat Sam continue bezig was om bij andere kinderen de grenzen op te zoeken en erover heen te gaan, hij was gewend dat hij hierop de afwijzing kreeg. Dit was ook op verschillende groepen gebeurd. Hij was al meerdere malen weggestuurd omdat zijn gedrag voor de groepsleiding niet te hanteren was.

Bij Heppie (t)Huis hebben we dit vanaf seconde 1 anders gedaan en hem niet afgewezen als persoon, echter wel zijn gedrag begrensd! Met respect voor zijn autonomie en zijn kracht om zelf zaken te regelen, en ook met echte zorg, aandacht en vanuit de boodschap dat hij er toe doet en zorg verdient.

Met heel veel vallen, maar ook regelmatig opstaan kunnen we nu 2 jaar later zeggen wat een enorm verschil dit maakt voor Sam en zijn hele systeem. Ondanks dat Sam veelvuldig op zoek is geweest naar de afwijzing door middel van negatief gedrag zijn wij als team op hem heen blijven staan en hem blijven zien, hij mocht er onvoorwaardelijk zijn!

Sam doet inmiddels een reguliere MBO studie, heeft al twee jaar een bijbaan bij een supermarkt waar hij zeer gewaardeerd wordt en belangrijker nog… Sam doet er toe, wordt gezien en hoort erbij. Hij ontwikkelt een positief zelfbeeld en reikt uit. Zo kan hij aan opvoeders hulp vragen waar nodig en laat hij ook met momenten verdriet zien.

Wij hebben er alle vertrouwen in dat Sam kan uitgroeien tot een weerbare, krachtige volwassen jonge man. Die zijn verleden altijd met zich mee zou dragen, maar dit (aan de hand van gezonde hechtingsrelaties) heeft om kunnen zetten in kracht.

8 Gevolgen van Heppie (t)Huis

8.1 Gevolgen voor kind en gezin

Zoals beschreven resulteren de bouwstenen van Heppie (t)Huis in corrigerende ervaringen bij het kind wat van positieve invloed is op zijn/haar zelfbeeld, het vertrouwen in anderen en de wereld. De emotie- en probleemhantering verbeteren, wat de persoonlijkheidsontwikkeling van de kinderen ten goede komt. Dit voorkomt het risico op het ontwikkelen van psychologische en psychiatrische problemen en verkleint de kans op lichamelijk disfunctioneren als gevolg van overmatige stress. En indien er toch sprake is van zorgwekkende psychopathologie kan behandeling eerder, succesvoller, efficiënter en duurzamer ingezet worden.

Ouders kunnen in de ouderpositie blijven evenals in de nabijheid van hun kind blijven én de ontwikkeling van hun kind wordt beter geborgd. Dit zorgt voor vermindering van het stressniveau van deze ouder en verbetering van de emotie- en probleemhantering van de ouder.

De positieve ontwikkeling van het kind en zijn/haar ouder versterken elkaar in positieve zin. Er worden tevens intergenerationele patronen doorbroken, waardoor het risico op negatieve impact op de volgende generaties verkleind wordt.

Het gaat niet altijd goed. Dit was ook het geval bij de plaatsing van twee hele jonge broers. Ouders konden niet met elkaar eens worden waar deze twee jongens op konden groeien, waarbij de conflicten zo hoog op liepen dat er door jeugdbescherming is besloten dat de broers op een 'neutrale' plaats te laten opgroeien. Er is veel geïnvesteerd in de samenwerking tussen en met ouders. In de praktijk bleek er echter onvoldoende veiligheid te zijn voor deze jongens om zich te ontwikkelen. Het probleemgedrag verergerde en de communicatie tussen ouders groeide onvoldoende, tot de gezinsvoogd ook hier in heeft gegrepen en de jongens zijn doorgeplaatst naar een andere setting. Ondanks alle inzet bleek Heppie (t) Huis niet passend genoeg op dat moment. Een doorplaatsing, weer nieuwe hulpverleners en voor ouders een bevestiging dat het niet goed is, dat is precies wat je eigenlijk wil voorkomen. Dit proces is uitgebreid intern en extern geëvalueerd en de geleerde lessen zijn in de praktijk doorgevoerd. Zo is de intakefase uitgebreid om de (emotionele) toestemming nog beter in beeld te hebben. Ook is er meer deskundigheidsbevordering aan het team geboden, om hen te sterken in kennis en kunde ten aanzien van het Klimaat van Aandacht.

8.2 Gevolgen voor professionals

Het team van (professioneel) opvoeders bij Heppie (t)Huis hebben een uitdagende en veelal ingewikkelde taak. De dagelijkse omgang met de kinderen van Heppie (t)Huis vraagt veel planning, organisatie en afstemming. Echter nog belangrijker is dat de opvoeders elke dag bezig zijn met het reguleren van ingewikkeld gedrag en pijnlijke emoties. In de eerste plaats van de kinderen en daarnaast ook van ouders en zichzelf. Ze dienen rekening te houden met de waardes van de systemen en altijd te handelen in het belang van de ontwikkeling van het kind. Dit is complex omdat de verhalen van de kinderen bij Heppie (t)Huis complex zijn. Het gedrag is daarom niet altijd gemakkelijk te begrijpen. Het is een grote, soms bijna onmogelijke uitdaging om goed te blijven kijken en voelen wat het kind en het systeem nodig heeft om vooruit te komen. Uiteraard met liefde, aandacht en plezier. Daarnaast is ook een hoge mate van structuur, voorspelbaarheid, duidelijkheid en correctie gewenst. Het grote verschil met andere plekken waarin correctie vanuit controle wordt gehandhaafd, is dat er bij Heppie (t)Huis correctie in en vanuit de relatie plaatsvindt, waardoor er geleerd wordt in plaats van angst gevoed wordt. Hierdoor kunnen corrigerende ervaringen opgedaan worden, in plaats van dat de kinderen bevestigd worden in hun negatieve beeld van zichzelf, de ander en de wereld. Dit vraagt veel van de (professioneel) opvoeders, ze maken namelijk echt contact met de kwetsbare emoties en pijn van de kinderen van Heppie (t)Huis die soms zeer lastig te verdragen zijn.

8.2.1. Leerervaringen ten aanzien van het team

Om de beschreven bouwstenen goed te kunnen uitvoeren is het van groot belang om het Klimaat van Aandacht ook naar elkaar toe uit te dragen. Een klimaat waarin opbouwende feedback mogelijk is en ook ruimte is voor plezier en steun aan elkaar, is de focus van de inzet rondom het team. Dit is ingewikkeld en ook bij Heppie (t) Huis is het de eerste jaren niet altijd stabiel geweest. De afgelopen 2 jaar is er meer stabiliteit, zowel qua mensen in het team als in de groei van het team als team. In het begin van Heppie (t) Huis was fysieke agressie voor het team niet te hanteren of vol te houden. Op dit moment is er veel meer stabiliteit, kennis en rust om ook dit gedrag aan te kunnen en te zien als een fase en zelfs kans op corrigerende ervaringen voor een kind. Het team neemt deel aan intervisie, krijgt coaching en deskundigheidsbevordering aangeboden en er is veel onderlinge afstemming. Dit heeft een bijdrage geleverd aan de groei en stabiliteit. Voor de komende jaren is het belangrijk om dit verder uit te bouwen en te bestendigen. In het verleden zijn (professioneel) opvoeders aangenomen die naar later bleek, toch niet de interpersoonlijke vaardigheden en stabiliteit hadden, die de kinderen en het team van Heppie (t)Huis nodig hebben. Er is hiervan geleerd en er wordt inmiddels een uitgebreidere kennismakings- en sollicitatieprocedure gehanteerd. Ook is de afgelopen periode bemerkt dat het voor de (professioneel) opvoeders belangrijk en zelfs noodzakelijk is om 'holding' en dus steun en veiligheid te ervaren bij elkaar en bij de orthopedagoog en systeemspecialist. Dit om vervolgens voldoende holding te kunnen bieden aan de kinderen van Heppie (t)Huis en hun gezinnen. Tevens is bemerkt dat de orthopedagoog en systeemspecialist niet enkel een coach op afstand nodig hadden, maar ook een nabije sparringpartner ten aanzien van de complexe problematiek van de kinderen van Heppie (t)Huis en hun gezinnen. De kracht van de teamleden van Heppie (t)Huis, namelijk de oprechte betrokkenheid en zowel professionele als persoonlijke verbondenheid, vormt ook een valkuil: het maakt hen kwetsbaar en geneigd te veel mee te gaan in de disfunctionele gezinsdynamieken waar soms sprake van is.

8.2.2. Leerervaringen ten aanzien van geplaatste kinderen

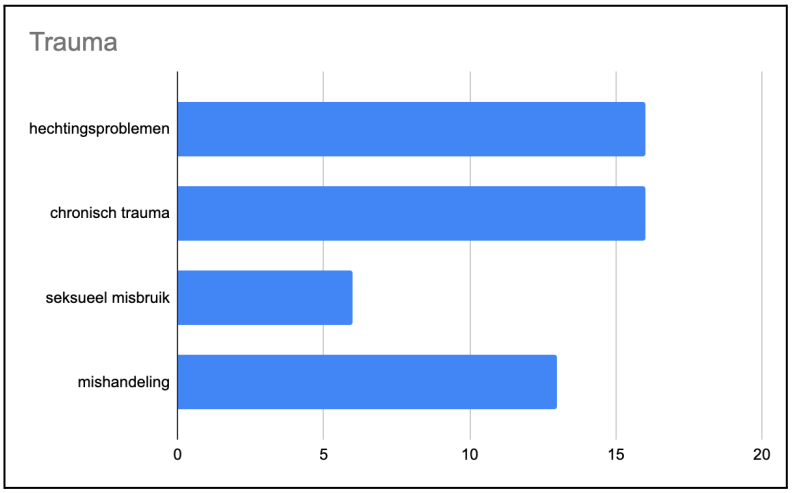

De casussen waarbij sprake was van een minder succesvol verloop van het traject bij Heppie (t)Huis betroffen kinderen en gezinnen die het erg gegund werd om een positieve ontwikkeling door te maken, maar waarbij, achteraf bezien, ouders onvoldoende emotionele toestemming gaven ten aanzien van het wonen bij Heppie (t)Huis. Het kind bleef vervolgens loyaal aan ouders en kon onvoldoende van de aangeboden bouwstenen van Heppie (t)Huis profiteren. Daarnaast zijn onvoldoende tijdig de disfunctionele emotie- en probleemhanteringspatronen waar het kind, de ouder en op een gegeven moment ook Heppie (t)Huis in verzeild zijn geraakt, begrensd en doorbroken. Om hier voortaan constructiever mee om te kunnen gaan, heeft het team van Heppie (t)Huis de methodiek Geweldloos Verzet eigen gemaakt. Tevens is het een aandachtspunt in het team van Heppie (t)Huis dat er op alle niveaus verschil van mening en zgn 'meerstemmigheid' mag en zelfs behoort te zijn om tot gezonde en constructieve communicatie en samenwerking te kunnen komen die nodig is om de kinderen van Heppie (t)Huis en hun gezinnen tot optimale ontwikkeling te laten komen.

Uitspraak professioneel opvoeder:

Dat kinderen ingewikkeld gedrag laten zien, is bij Heppie (T)huis niet anders dan bij mijn vorige werkplekken. Op mijn vorige werkplek werd hier vaak op gereageerd vanuit beheersing; het gedrag nam toe en het kind moest weg. Het grote verschil zit in hoe we naar het gedrag kijken, het ingewikkelde gedrag is slechts wat het kind laat zien. Beheersing bevestigd het patroon van afwijzing, helaas is dat vaak veiliger geworden dan fijne momenten. Zo ook bij een meisje (14) die vanuit een gesloten instelling bij ons is komen wonen. Ik werd uitgescholden door haar omdat ik haar wilde helpen met de was en kreeg een middelvinger naar me gericht toen ik haar vroeg haar spullen op te ruimen. Vervolgens bleef ze de hele avond weg zonder toestemming. Om 21u kreeg ik een berichtje of ik haar op kwam halen, dus ik stapte in de auto. Ik gaf haar een knuffel: "Fijn om je te zien, ik sta er niet achter dat je weggaat en om je op te halen, maar ik laat je niet 's avonds laat alleen door het donker fietsen". De volgende dag schold ze flink toen ze van me hoorde dat ze niet mocht gaan logeren, maar ze accepteerde de 'nee'. We keken samen gezellig een filmpje. Ze werd boos toen ik haar eraan herinnerde de vaatwasser uit te ruimen, maar deed het wel. We sloten de dag af waarbij ik haar een compliment gaf over de avond. Ze antwoordde 'dat ze de volgende keer gewoon weggaat, ook als we 'nee' zeggen'. Ik wenste haar welterusten en zei dat ik het gezellig vond. Ik mocht haar een knuffel geven en ik besefte me dat al die keren dat ze ingewikkeld gedrag laat zien, kansen zijn om haar een corrigerende ervaring te bieden.

8.2.3 Leerervaringen ten aanzien van de samenwerking met andere professionals

De aanmeldingen van Heppie (t)Huis verlopen altijd via het Plus Team. Het Plus Team blijft bij plaatsing ook altijd betrokken. Samenwerking en afstemming is daarom essentieel. Als twee organisaties met elkaar samenwerken gaat dit met ups en downs om vanuit daar weer te kunnen groeien. De afgelopen periode is dat niet anders geweest. Het wordt als belangrijk beschouwd om hier open en transparant met elkaar over te communiceren, vanuit gelijkwaardigheid. Er wordt samen telkens weer getracht het belang van het kind voorop te zetten en nagegaan of dat een ieder hier hetzelfde over denkt. Er is besloten met dezelfde contactpersoon te werken om de downs te voorkomen en meer transparantie en juiste afstemming te bewerkstelligen.

De samenwerking met behandelaren, veelal vanuit SGGZ-instellingen verloopt over het algemeen goed. Er is nauwe afstemming wat ten goede komt van het diagnostiek- of behandeltraject van de betreffende kinderen van Heppie (t)Huis.

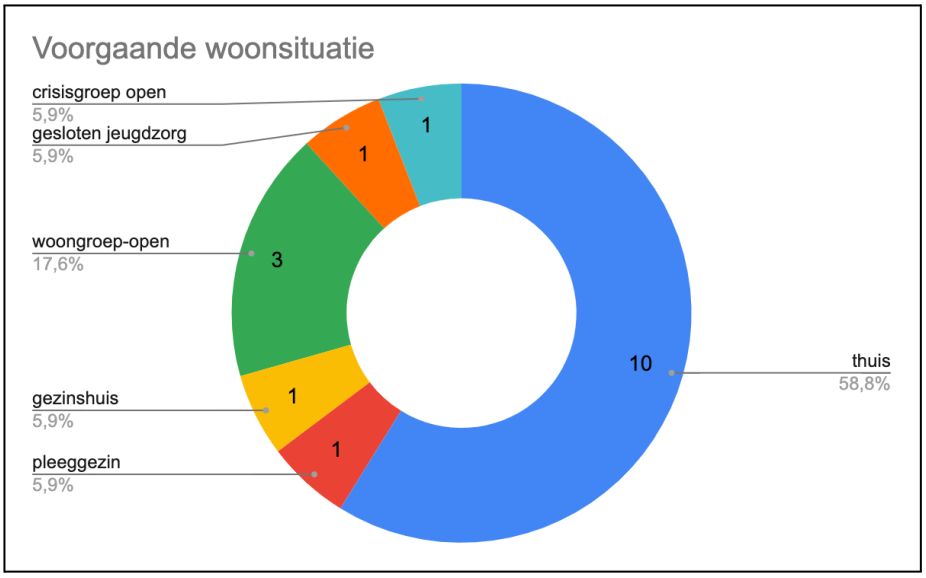

Ook de samenwerking met scholen, sportclubs, maatschappelijk organisatie en werkgevers voor tieners staat krijgt aandacht vanuit Heppie (t)Huis. Wat betreft de samenwerking met scholen, zijn er zowel zeer succesvolle ervaringen als ook tegenvallende ervaringen geweest.

Een van de eerste jongeren die bij Heppie (t)Huis kwam wonen, droeg een volle rugzak heftige ervaringen, zowel vanuit zijn thuissituatie, als bij zijn pleegouders en vervolgens in een gezinshuis. Het kunnen leren op school stond logischerwijze ook al jaren onder druk, aangezien zijn gedrag zorgde voor onmacht en onbegrip. Speciaal basisonderwijs vond men aangewezen en tegelijkertijd bewees dit bij voor jongen: 'zie je nou wel, het ligt aan mij'. Bij de overgang naar het middelbaar onderwijs is fors geïnvesteerd, in nauwe samenwerking met moeder, op het normaliseren. Er is in de buurt een middelbare school gevonden, die open stond om anders te gaan kijken. Door voorlichting te geven over hechtingsprocessen, trauma en bijpassend gedrag heeft deze school de deuren geopend voor deze jongen. Er wordt elke dag nauw samengewerkt tussen school en Heppie (t)Huis om dit mogelijk te maken, ook in moeilijke tijden. Deze nabijheid, samenwerking en lange adem zorgt voor een eerlijkere kans voor deze jongen. De problemen zijn niet ineens weg, maar deze jongen ervaart dat hij er mag zijn, ook binnen het reguliere schoolsysteem.

8.3 Gevolgen voor de maatschappij

De hiervoor beschreven gevolgen voor kind en gezin, zijn vanzelfsprekend ook van toepassing op de maatschappij. Deze is gebaat bij minder psychologische en psychiatrische problemen, minder uitsluiting, minder benodigde zorg(kosten), meer kwaliteit van leven, hogere sociaal-economische status, etcetera. Daarnaast zou de regionale en landelijke politiek haar voordeel kunnen doen met de positieve ervaringen vanuit Heppie (t)Huis bij het aangaan van de uitdagingen die het (residentiële) jeugdzorg-domein kent.

8.3.1 Financieringsaspecten

Heppie (t)Huis heeft bereikt wat het wilde bereiken: laten zien dat het anders kan in de jeugdzorg. Er is een woonvoorziening gecreëerd die gezien wordt als een voorbeeld hoe een woonvoorziening er uit hoort te zien en hoe daar gewerkt dient te worden. Vooraf werd gedacht de uitdaging voor vijf jaar aan te gaan, onderzoek er naar te doen en de resultaten vanuit de praktijk en het onderzoek te presenteren. Echter, de werkelijkheid heeft 'deze pilotfase' ingehaald. Er zijn staatssecretarissen op bezoek geweest, professionals van StroomOp, ambtenaren van VWS en VNG en diverse jeugdzorgaanbieders. Iedereen was het na een werkbezoek aan Heppie (t)Huis erover eens: 'zo zou het moeten'. Heppie (t)Huis en Jeugdzorgaanbieder Levvel uit Amsterdam hebben gezamenlijk voorgenomen de werkwijze van het Heppie (t)Huis te beschrijven in een concept-ontwerp kleinschalige woonvoorzieningen, waarbij geprobeerd wordt van het concept-ontwerp een definitief ontwerp te maken voor kleinschalige woonvoorzieningen; hoe deze er uit zouden moeten zien en wat daar dan voor nodig is. Inhoudelijk blijkt er volledige overeenstemming, echter de financiering ervan stuit op struikelblokken. Het succes van het Heppie (t)Huis is nu namelijk ook gebaseerd op de beschikbaarheid financiering die vanuit de gemeente is verkregen. De conclusie die getrokken kan worden is dat dit een voorwaarde is om hoogwaardige, kleinschalige woonvoorzieningen te kunnen realiseren. De eerlijkheid gebiedt ook te zeggen dat het Heppie (t)Huis jaarlijks nog een bijdrage van Het Vergeten Kind nodig heeft gehad om een sluitende exploitatie te krijgen. Daarom is in het concept-ontwerp kleinschalige woonvoorzieningen ook een meer realistische begroting opgenomen. Deze is substantieel hoger dan de huidige subsidie van de gemeente Geldrop-Mierlo aan Heppie (t)Huis.

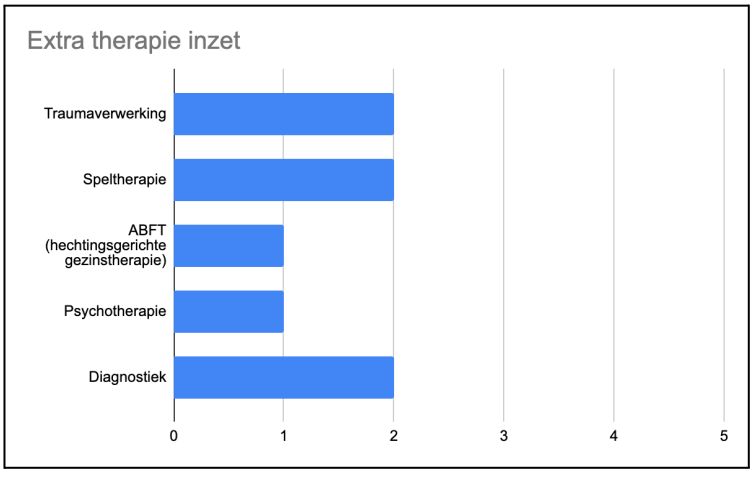

Het Vergeten Kind is aan het strijden om met Heppie (t)Huis als voorbeeld de jeugdzorg te veranderen. Dit soort voorzieningen moeten niet door een gemeente gedragen worden. Er is beschikbaarheidsfinanciering vanuit een regio nodig, op basis van het aantal beschikbare plekken. De regio is ook verantwoordelijk geworden voor de inkoop van jeugdzorg met verblijf, en derhalve zal de continuering van het Heppie (t)Huis ook regionaal beklonken dienen te worden. Maar het dient dan wel volgens het ontwerp kleinschalige woonvoorzieningen gefinancierd te worden. De huidige inkoop van jeugdzorg met verblijf in de regio, is namelijk niet gebaseerd op de visie en leerervaringen van het Heppie (t)Huis. De financiering van een voorziening als het Heppie (t)Huis zou in principe altijd van de jeugdzorg budgetten betaald dienen te worden. Het Vergeten Kind is aan het bekijken of zij kan helpen bij de financiering van nieuwe kleinschalige woonvoorzieningen, maar ook dan dienen de kosten voor exploitatie altijd vanuit de jeugdzorg-gelden te komen.

8.3.2 Verblijfsduur

In onderstaande figuren wordt de verblijfsduur van zowel de uitstromers als van de huidige bewoners weergegeven. De kinderen in het Heppie (t)Huis zijn dusdanig beschadigd dat er niet vooraf met maximale verblijfsduur gewerkt kan worden. Dit zou namelijk contra-productief werken; ze mogen wonen zolang nodig. Echter, als iedereen er zou blijven wonen en er geen doorstroom is, worden wachtlijsten gecreëerd. Daarom is het belangrijk en noodzakelijk dat we de problematiek in de jeugdzorg integraal gaan bekijken. Het Heppie (t)Huis is het eindstation, er is dan voorliggend al zoveel fout gegaan, dat het wonen thuis niet meer gaat. Daar kan Heppie (t)Huis niets aan veranderen, Heppie (t)Huis kan er alleen maar voor zorgen dat deze meeste kwetsbare en beschadigde kinderen niet nog verder beschadigd worden en weer een positief perspectief aangeboden krijgen. Want helaas ontbreekt dit er voor deze doelgroep vaak aan, waardoor ze uiteindelijk de maatschappij nog veel meer geld gaan kosten. Wil er daadwerkelijke duurzame verandering plaatsvinden, zal er geïnvesteerd moeten worden in preventie (zoals OuderWijzer). Tevens dient er geïnvesteerd te worden in een hoogwaardige toegang evenals in gezinswerkers die écht met het gezin aan de slag gaan;, de ouders ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen, hoe ze een gezin runnen én daarbij goed voor zichzelf zorgen. Zonder veranderingen in het voorliggend veld, zullen de kosten aan de achterkant niet veranderen. Er zal onderzoek gedaan moeten worden naar hoeveel beschikbaarheid er in een regio nodig is, dan pas komt er inzicht wat de benodigde woonvoorzieningen de gemeenschap gaan kosten.

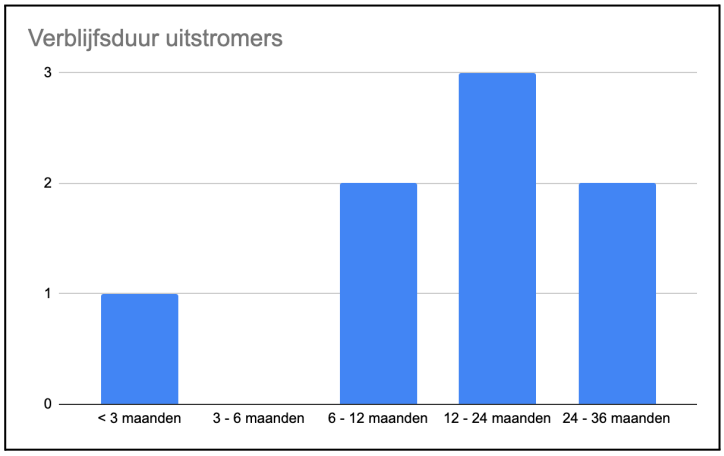

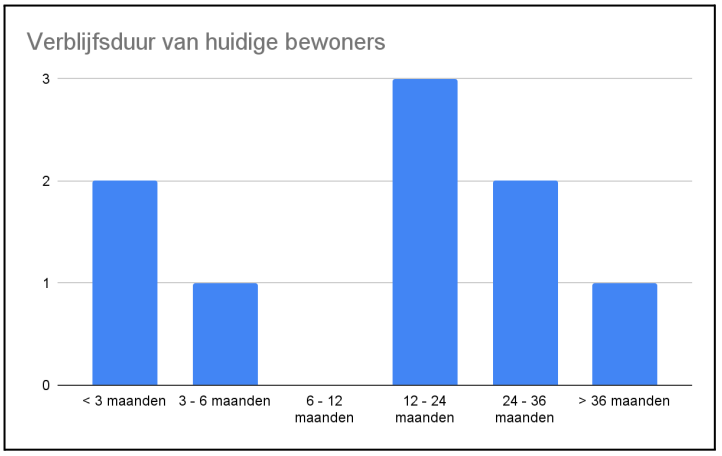

Willem kwam als derde Heppie kind bij ons wonen. Willem was in Brazilië opgegroeid bij zijn moeder en daar slachtoffer geworden van mensenhandel. In zijn jonge leventje had hij vele traumatische gebeurtenissen meegemaakt en moest hij al jong vrezen voor zijn leven. De moeder van Willem was verslaafd en had het geld wat Willem opbracht nodig om haar verslaving te faciliteren. Uiteindelijk is het Willem zijn vader gelukt om naar Willem naar Nederland te krijgen. Toen Willem 8 jaar was kwam hij in Nederland wonen. Zijn vader was destijds de pensioengerechtigde leeftijd al voorbij, en kon Willem niet de opvoeding bieden die hij nodig had. Op school zagen ze dat Willem niet tot ontwikkeling kwam. De trauma's zorgden ervoor dat Willem onvoorspelbaar en agressief gedrag liet zien.
Via een aantal behandelgroepen kwam Willem na een gedegen voorbereiding bij Heppie (t)Huis wonen. Willem wilde graag meedoen in het huis met de andere kinderen. Echter door zijn ontwikkelingsachterstand lukte dat vaak niet, dit leverde veel frustratie op. Willem had veel baat bij een zeer strakke structuur, echter ageerde Willem hier ook op. Hij wilde normaal zijn, net als de rest.
Meedraaien in het (speciaal) schoolsysteem leverde ondanks veel inspanning enkel teleurstellingen voor Willem op. Willem kwam thuis te zitten en zijn gedragsproblemen namen toe. Willem kon zeer agressief en onvoorspelbaar reageren. Dit zorgde voor gevaarlijke situaties voor opvoeders en huisgenoten. We kwamen als team in een vicieuze cirkel terecht, waarbij de angst voor het gedrag van Willem toenam, hiermee nam ook de onveiligheid toe voor een ieder.
We hebben Willem onvoldoende steun en geborgenheid kunnen bieden. We wilden er onvoorwaardelijk zijn, maar de agressie en onveiligheid liet dit niet toe.
Hierop is in goed overleg met het Plus Team en vader besloten dat Willem beter past op een groep die beter aansluit bij ontwikkelingsniveau, waar hij minder overvraagd wordt.
Helaas is Willem vervolgens ook 'in het systeem' terecht gekomen waar hij is overgeplaatst van groep naar groep en al vele (gesloten) groepen heeft gehad.
Een lichtpuntje in het verhaal van Willem is dat Willem een vertrouwensrelatie had met een opvoeder van Heppie (t)Huis. Deze relatie is ondanks het vertrek bij Heppie gecontinueerd en de betreffende opvoeder heeft nog wekelijks contact met Willem en zijn vader. Hij sluit ook aan bij gesprekken over Willem met andere instellingen, zodat de belangen van Willem goed behartigd kunnen worden.

Hebben we als Heppie gefaald in deze? Nee, dat denken we niet. Deed het pijn dat we Willem niet hebben kunnen bieden wat hij zo hard verdiende ; namelijk een onvoorwaardelijke thuis ; Ja dat zeker.
Terugkijkend zijn we ervan overtuigd dat we nu veel verder zijn als team. We kunnen nu ook de 'Willems' een veilig, onvoorwaardelijk thuis bieden waar ze binnen hun mogelijkheden zo optimaal mogelijk mee kunnen doen in de maatschappij. We laten dit ook dagelijks zien middels het Klimaat van Aandacht en investering in het sociale netwerk van Willem!
Dit vraagt, zeer veel tijd, energie, verdragen, volhouden, op ons bek gaan en weer opstaan. Voorop staat hierin altijd dat we niet het (logisch) ingewikkelde gedrag van onze kinderen centraal zetten, maar altijd kijken hoe wij als team de kinderen de veiligheid en onvoorwaardelijkheid kunnen blijven bieden die ze keihard verdienen.

10. Wetenschappelijk onderzoek naar Heppie (t)Huis

In augustus 2020 is er naar aanleiding van de Maatschappelijke Business Case (MBC) uitgevoerd door Sinzer, een rapport gepubliceerd. In de conclusie staat o.a. het volgende beschreven, hetgeen aansluit bij wat hiervoor uiteengezet is:

'Voor jeugdigen leidt verblijf bij het Heppie (t)Huis tot verbeteringen in hun ontwikkeling, een afname in (traumagerelateerde) problematiek, een toename in vertrouwen (in zichzelf en anderen) en zelfredzaamheid. Op de langere termijn leidt dit tot verbeterde schoolprestaties, opbouw en instandhouding van een sociaal netwerk, verbeterde relaties met ouders en sociaal kapitaal en het voorkomen van gedwongen kader. Gezamenlijk verhoogt dit de kans op succesvolle terugkeer naar huis. Uiteindelijk betekent dit voor de jeugdigen een hogere kans op opleiding/werk en (succesvol) zelfstandig wonen, en een lagere kans op schulden, middelengebruik, criminaliteit en seksuele uitbuiting.

Voor ouders geldt dat Heppie (t)Huis hen in hun ouderrol helpt te blijven (of hen daarin te bekrachtigen) en hun opvoedvaardigheden helpt te verbeteren, wat leidt tot een verbeterde ouder-kind-relatie. Dit zorgt, in combinatie met het verblijf van het kind bij Heppie (t)Huis, tot een stress-afname bij ouders waardoor rust en ruimte ontstaat om aan de eigen ontwikkeling te werken. Het sociaal kapitaal heeft daarnaast baat bij een verbetering in onderlinge relaties. De voornaamste effecten voor de gehele maatschappij als gevolg van het Heppie (t)Huis zijn een verbeterde samenwerking van betrokken hulpverleners rondom een gezin en uiteindelijk een verbeterde samenhang in de wijk.

Niet onbelangrijk: ook de financiële winst is berekend. Elke €1,- die als gemeente in Heppie (t)Huis gestopt wordt, bespaart deze gemeente uiteindelijk €1,23.

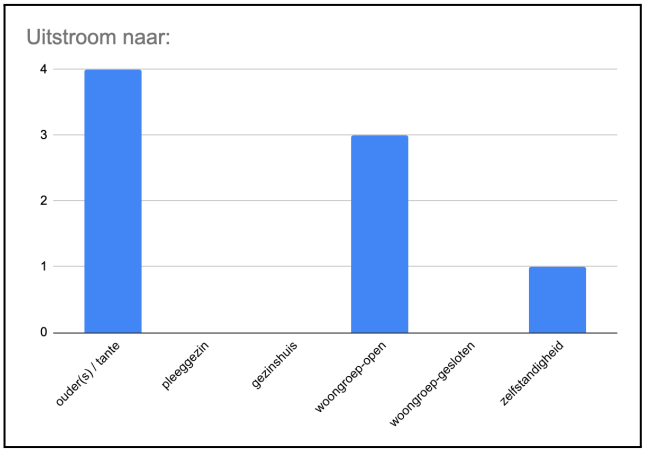

Samenvattend concluderen we dat het Heppie (t)Huis op kostenefficiënte wijze een innovatieve aanvulling op het jeugdlandschap biedt. Hiermee vult Heppie (t)Huis een hiaat waarin voor een deel van de kwetsbare jongeren die niet thuis kunnen wonen betere resultaten kunnen worden behaald dan in de reguliere residentiële jeugdhulp met verblijf. De resultaten tot dusver bereikt in het huidige aantal casussen bieden veelbelovende aanknopingspunten voor verdere opschaling en bredere monitoring naar de effectiviteit van het Heppie (t)Huis ten opzichte van het bestaande aanbod.'

Bovenstaande is in een korte reflectie mooi uiteengezet door Peer van der Helm met als titel: 'Nog 499 Heppie (t)Huizen nodig in Nederland' (2020)..

9.1 Promotieonderzoek Heppie (t)Huis

Sinds juli 2019 onderzoekt de Rijksuniversiteit Groningen de impact van nieuwe vormen van residentiële jeugdzorg op de kinderen die er wonen. De ontwikkeling van kinderen in het Heppie (t)Huis wordt gevolgd, net als die van kinderen in andere innovatieve vormen van hulp, gezinshuizen en reguliere leefgroepen. Het promotieonderzoek is in een (afrondende) fase van dataverzameling. Kinderen vullen wekelijks in een app in hoe het met hen gaat. Ook hun ouders en hulpverleners leveren daar informatie over aan. Elk half jaar worden kinderen uitgebreid geïnterviewd. Allemaal om uit te vinden: hoe is het leefklimaat in de verschillende settingen? Hoe ontwikkelen kinderen zich in gezinshuizen, Heppie (t)Huis en andere woonvormen? Per locatie worden zo'n 5 kinderen 2,5 jaar lang gevolgd. Dat levert een enorme hoeveelheid data op, die de onderzoekers de komende tijd analyseren. Er zijn dan ook nog geen resultaten bekend. Volgens planning publiceren ze in 2023 hun eerste artikelen, onder andere met uitkomsten over het leefklimaat in de verschillende residentiële verblijven.

10. Referenties:

Dekker, J. J., Ruppert, C., Bijleveld, C., Bruning, M., Hendriks, J., Mooren, T. M., ... & de Winter, M. (2019). Onvoldoende beschermd. Geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden.

Dekker, R., Doorn, R., Jager, B., van der Ploeg, Y., van der Wal, S., (2022). "Ik weet niet eens waar ik volgende week woon". Stichting het Vergeten Kind.

Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, *14*(4), 245-258.

Jager, B., van Doorn, R., van der Wal, S., van der Ploeg, Y., (2021) Goed zorgen voor uit huis geplaatste kinderen is goed zorgen voor hun ouders. Stichting het Vergeten Kind

Jawaid, A., Roszkowski, M., & Mansuy, I. M. (2018). Transgenerational epigenetics of traumatic stress. *Progress in molecular biology and translational science*, *158*, 273-298.

Uithuisplaatsing: hoe zit het? | Nederlands Jeugdinstituut (nji.nl)

Sinzer Grant Thornton (2020) Maatschappelijke Business Case Heppie (t)Huis. Het Vergeten Kind.

Van der Helm, P. (2020) "Nog 499 Heppie (t)Huizen nodig in Nederland". Een kritische reflectie op de maatschappelijke Business Case Heppie (t)Huis van Sinzer Grant Thornton.

Vliet, A., Jager, B., Kuik, M., van Doorn, R., van der Wal, S., van der Ploeg, Y., (2020) "Constant nieuwe gezichten. Ik crash daarvan". Stichting het Vergeten Kind.